04/05/2019

Πως να μελετούμε τους Αγίους Πατέρες;

/ Γνώμες

Γράφει ο Σεβ. Μητροπολίτης Γόρτυνος κ. Ιερεμίας

Όλοι, και οι ορθόδοξοι και οι προτεστάντες, δεχόμαστε ότι «ο θεολόγος γεννάται στις Άγιες Γραφές». Εμείς όμως οι Ορθόδοξοι συμπληρώνουμε τον λόγο αυτό και λέγουμε, «ο θεολόγος γεννάται στις Άγιες Γραφές, όπως αυτές τις ερμήνευσαν οι άγιοι Πατέρες»! Ναί! Οι άγιοι Πατέρες είναι οι σωστοί ερμηνευτές των Αγίων Γραφών, γιατί, λέγουμε γενικά, αφού η Αγία Γραφή έχει ως συγγραφέα της το ΄Αγιο Πνεύμα, θα πρέπει και ο ερμηνευτής της Αγίας Γραφής να έχει τον φωτισμό του Αγίου Πνεύματος, για να την ερμηνεύσει σωστά. Αλλά το Άγιο Πνεύμα το έχουν οι καθαροί στην ψυχή. Τοιούτοι ήταν οι άγιοι Πατέρες. Έτσι, δεν αρκεί μόνο να μελετούμε την Αγία Γραφή, αλλά και τους αγίους Πατέρες της Εκκλησίας μας, γιατί αυτοί, ως καθαροί στην ψυχή, είναι οι σωστοί ερμηνευτές της Αγίας Γραφής. Η διδαχή μας στον λαό πρέπει να είναι ποτισμένη από την σοφία των αγίων Πατέρων και είναι ασέβεια να αμφισβητούμε την διδασκαλία τους. Ο άγιος

Γρηγόριος ο Παλαμάς μας λέγει ακριβώς: «Τούτ᾽ έστιν αληθής ευσέβεια, το μη προς τους θεοφόρους Πατέρας αμφισβητείν»!

Οι άγιοι Πατέρες, όπως είναι θαυμαστοί για την αγία ζωή τους, έτσι είναι θαυμαστοί και για την ωραία και υψηλή θεολογία τους. Η διδασκαλία τους συνιστά έναν πύργο ομοφωνίας. Αυτό σημαίνει ότι οι Πατέρες δεν συγκρούονται μεταξύ τους, αλλά όλοι τους συμφωνούν. Είναι όμως αλήθεια ότι η διδασκαλία του κάθε Πατρός έχει ένα εύρος, μία διαπλάτυνση συγκριτικά με τους προηγούμενους Πατέρες. Αλλά είναι ανάγκη να εξηγήσω αυτό που είπα: Σε κάθε εποχή συμβαίνει μία θεολογική κρίση,·γιατί κάθε εποχή έχει ιδιαίτερα θεολογικά προβλήματα. Και οι Πατέρες της κάθε εποχής καλούνται να λύσουν τα προβλήματα αυτά. Και τα λύνουν πραγματικά με βάση την διδασκαλία των προηγουμένων Πατέρων. Εφαρμόζουν όμως την διδασκαλία αυτή στην εποχή τους, για να λύσουν τα προβλήματά της. Έτσι αυξάνεται η προηγούμενη διδασκαλία των προηγουμένων αγίων Πατέρων γιατί, χωρίς καθόλου να αλλοιωθεί, γίνεται σύγχρονη, επειδή μιλάει στα προβλήματα της εποχής.

Ένα μεγάλο λάθος σχετικά με τους αγίους Πατέρες είναι το ότι τους σταματήσαμε στον 8ο αιώνα και μιλάνε όλοι για «Εποχή των Πατέρων». Η αντίληψη αυτή προέρχεται από τους Καθολικούς και έχει την εξής απλή ερμηνεία της: Οι Καθολικοί, επειδή στις αρχές του 9ου αιώνα εισήγαγαν στο «Πιστεύω» μας το αιρετικό «Φιλιόκβε» (ότι, δηλαδή, το Άγιο Πνεύμα προέρχεται και εκ του Υιού) και καταδικάστηκαν γι᾽ αυτό από την 8η Οικουμενική Σύνοδο, δεν μπορούν να δεχθούν σαν αγίους Πατέρες αυτούς που τους καταδίκασαν. Γι᾽ αυτό και σταμάτησαν τους αγίους Πατέρες μέχρι τον 8ο αιώνα. Έτσι, λοιπόν, οι παπικοί, όταν μιλάνε για αγίους Πατέρες, εννοούν μία παλαιά εποχή και λέγουν την φράση «η εποχή των αγίων Πατέρων». Το κακό όμως είναι ότι λέγουμε και ᾽μείς οι ορθόδοξοι την λανθασμένη αυτή φράση. Και είναι λανθασμένη η φράση αυτή, γιατί πάντοτε υπάρχει το Άγιο Πνεύμα στην Εκκλησία και πάντοτε λοιπόν αναδεικνύονται άγιοι Πατέρες σ᾽ αυτήν, για να δώσουν την λύση στα θεολογικά προβλήματα της κάθε εποχής. Και στην σημερινή μας εποχή απολαύσαμε ως αγίους Πατέρες τους αγιασμένους Ιερομονάχους Ιάκωβο και Πορφύριο και τον άγιο Γέροντα Μοναχό Παίσιο. Τα βιβλία των Γερόντων αυτών είναι τα «Γεροντικά» της εποχής μας, συνέχεια των «Γεροντικών» των μεγάλων εκείνων ασκητών Πατέρων της ερήμου. Ώστε, λοιπόν, δεν πρέπει να λέγουμε την λανθασμένη φράση «η εποχή των Πατέρων», που δυστυχώς πολυλέγεται.

Ο αληθινός Θεός που λατρεύουμε είναι αυτός, το Οποίον έζησαν και κήρυξαν οι άγιοι Πατέρες. Γι᾽ αυτό και λέμε «ο Θεός των Πατέρων ημών»! Κάθε λειτουργική Ακολουθία, αλλά και την ατομική μας προσευχή, την κατακλείουμε με το «Δι᾽

ευχών των αγίων Πατέρων ημών». Γι᾽ αυτό είναι ανάγκη να μελετούμε την διδασκαλία των αγίων Πατέρων της Εκκλησίας μας. Τα βιβλία που πρέπει κυρίως και μονίμως να διαβάζουμε είναι η Αγία Γραφή, οι βίοι των Αγίων και τα βιβλία που έχουν την διδασκαλία των αγίων Πατέρων. Μαζί με αυτά σπουδαίο θεολογικό ανάγνωσμα είναι το Ιερό Πηδάλιο, όπου παρατίθενται οι Κανόνες της Εκκλησίας μας με την ερμηνεία του αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου, ο οποίος είναι η συνισταμένη όλων των αγίων Πατέρων.

Την μελέτη των αγίων Πατέρων μπορεί να την κάνει ο καθένας μόνος του παίρνοντας ένα-ένα Πατέρα και διαβάζοντας τις ομιλίες του. Εμείς, στην σειρά μας αυτή, θα μελετήσουμε τους Αγίους Πατέρες γενικά και σφαιρικά. Θα αρχίσουμε δε και θα προχωρούμε την μελέτη τους κατά χρονολογική σειρά. Θα λέμε τα βασικά στοιχεία από τον βίο τους και έπειτα θα παραθέτουμε τα βασικά πάλι στοιχεία από την διδασκαλία τους. Έτσι η μελέτη τους θα είναι σύντομη μεν, αλλά και ουσιαστική. Παρακαλούμε όμως τους αγαπητούς αναγνώστες να μελετούν με ζήλο, σαν καλοί «μαθητές» – αυτό ήταν και το πρώτο όνομα των χριστιανών –, τα όσα θα γράφουμε περί των αγίων Πατέρων με την παράθεση των λόγων τους. Θα είναι δε ωραίο και πολύ ωραίο, οι αναγνώστες να μαθαίνουν απέξω τα πατερικά χωρία που παραθέτουμε.